

НАРОДНЫ НОВИНКЫ

КУЛЬТУРНО-СПЛОЧЕНЬСЬКИЙ ТЫЖДЕННИК РУСИНІВ СР

р. XVII

ч. 29 – 32

8. август 2007

ціна 6,- Ск

• Почас стрічі трійчленної делегації з підпредседом влади СР про людські права і народностны меншину Д. Чапловичом (другий справа) была зроблена тота фотографія, на котрій суть: (зліва) заступця генерального директора Словенського народного музею у Братіславі П. Мештян, директорка Музею русинської культури в Пряшові О. Глосікова і підпредседа Словенської асоціації русинських організацій і виконный секретарь Світової ради Русинів А. Зозуляк. Фотка: К. Куцмановой

ПІДПРЕСЕДА ВЛАДИ СР Д. ЧАПЛОВІЧ ДІСТАВ ДО РУК 11 НАЙВЕЦЕ ПЕКУЧИХ ПРОБЛЕМІВ РУСИНІВ

11. юла 2007 на Уряді влади СР ей підпредседа про людські права і народностны меншину Душан Чаплович прийав трійчленну делегацію, в котрій были: заступця генерального директора Словенського народного музею в Братіславі Проф. ПгДр. Павол Мештян, Др. н., директорка Музею русинської культури у Пряшові ПгДр. Ольга Глосікова, Др. н., і підпредседа Словенської асоціації русинських організацій і виконный секретарь Світової ради Русинів Мгр. Александер Зозуляк. Темов стрічі были штирі вопросы – інформація о вислідках пленарного засідання 9. Світового конгресу Русинів 22. – 23. юна 2007 у Мармарош-Сіреті в Румуньску,

выдана в словенським языку найновшой книжки Павла Роберта Маґочія *Народ нивыдыкы: ілюстрована історія карпатських Русинів, будова Музею русинської культури у Пряшові і 11 найвеце пекучих проблемів Русинів на Словеньску*, які в документі (ниже публікуєме тот документ) підпредседови влади СР передал А. Зозуляк. О тых річах ся вела дискусія, на кінці котрой підпредседа влади в многім обіцяв свою поміч, што бы мало быти далшым кроком допереду у розвою культурно-народностного жывота Русинів на Словеньску.

А. З.

Пряшів, 11. 7. 2007

Важ. пан

Душан Чаплович,
підпредседа влади СР про людські права
і народностны меншину

Пекучі проблемы русинської народностной меншину на Словеньску

1. Прията закона о народностных меншинах.
2. Прията закона о фінанцовано народностных меншин.
3. Фінанцована тых капиталов у распочтах русинських обчаньских обществ зо штатного распочту, котры в припаді обчаньских обществ інших народностных меншин суть фінанцованы з распочтів їх матерьских штатів.
4. Шырше заступліня представителів 15 русинських обчаньских обществ зареєстрованых на Міністерстві внутрішніх діл СР, наприклад в одборній комісії Міністерства культуры СР про русиньску народностну меншину.
5. Поміч при дофінанцовано русинської періодичной і неперіодичной пресы, главно Народных новинок і часопису Русин, котры на рік 2007 одборнов комісією мали запропоновано і наслідно МК СР дано найнижшу штатну дотацію за цілных 16 років ей екзистенції.
6. Поміч розвою русиньского школьства, причім найліпшым способом бы было навеце підпорити школы з навчаньем русиньского языка з цілём мотивації до навчання русиньского языка.
7. Легісплативно управити Міністерством школьства СР, жебы русинський язык на выбранных школах ся став повинным предметом, а не неповинным, абы ся навчав як материнський язык.
8. Легісплативно управити, жебы могли екзистовати матерьскы школы з выховным языком русинським, а тоты школы фінанчно звыгоднити, абы ся звышыла мотивація у директорів тых школ такы зряджовати.
9. Вырїшіня проблему підтвердження Русинської грекокатолицькой церкви свого права на Словеньску і поміч при вольбі ей русиньского епископа.
10. Штонайшкорше виріштыи проблем будовы Музею русинської культури в Пряшові і восторонна підпора того музею, абы був в історичнім, культурнім і релігійнім центрі Русинів на Словеньску – Пряшові і поміч при фінанцовано будованя збірок того музею.
11. Поміч при рішїню проблему русиньского выселаня в рамках Главной редакції народностно-етнічного выселаня Радія Патрія.

SLOVENSKÁ ASOCIÁCIA RUSINSKÝCH ORGANIZÁCIÍ
Duchnového nám. 1, 081 48 Prešov
СЛОВЕНСЬКА АСОЦІАЦІЯ РУСИНЬСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ
Духнового нам. 1, 081 48 Пряшів

Мгр. Александер Зозуляк,
підпредседа САРО

КРАСНЫЙ, БОГАТЫЙ, ЗАБАВНЫЙ, АЛЕ ГЛУБШЕ НЕ ВЫУЖЫТЫЙ

Такыма звыкне быти векшина фестивалів ці подобного характеру фолклорных акцій, культурных активіт. Зато **все ся треба задумати, ці принесла тота культурна акція дашто веце про перспективу Русинів, як лем короткочасну забаву?! Жаль, векшинов то так не є!** Організаторы приправлять акцію, люде ся на ній забавлять, притім стигнуть з'їсти традичны фестиваловы паркы або печену ковбасу і выпити к тому добре пиво, підкріплене боровічков ці яковсь іншов „водічков“, діти собі куплять перник або грачку, і вшыткы ся розыйдуть спокійно домів. Тінеджеры і дакотры „старшы тінеджеры“ зістають довше, дакотры до рана, бо така акція, справила, продовжує забавов ці дискотекы. Але што на другый день? Запамятало ся дашто **важне** участникам, мають ся над чім **задумати?! Зась мож повісти, же векшинов ніт, бо не хочучи цалком вшыткы культурны акції метати до єдного міха.**

Кідь мам правду повісти, **про нас, малу групу людей, яка пришла на фестивал із Пряшова, культурна акція під назвов Дні звыків і традицій села Камюнка**, што была **4. август 2007** у містнім домі культуры, **ся скінчила по Службі Божій** у Грекокатолицькій церкві св. Петра і Павла. Звідате ся чом? Бо тото **важне, над чім ся треба задумати**, было повіджене праві там, а то устами отця духовного **Франтішка Крайняка**, котрого сміло мож назвати – сучасным будителём русиньского народа, передтым на Лабірціні, теперь на Старолюбівнянціні. Шкода лем, же до церкви скоро ниhto з організаторів „не мав часу прийти“. Правда, были і такы з організаторів, же мали перед зачатком культурного програму повны руки роботы (тых мож оправдати), але были там і такы, котры ся лем пришли указати в першій ряді до дому культуры ці на сцену і повісти, же які суть рады, же можуть быти міжді Камюнчанами (а то барз мало). Тота друга категорія організаторів мала прийти „на школіня“ до церкви, жебы віділа на властны очі і чула на властны уха, як мож проговорити до свідомости, до сердець жытельства в час святочный. Але як много раз, так і теперь, **тоту шансу промарнили** функціонарі Русиньской оброды на Словеньску. І хоць, правда, выступаючим тляпкали міцно і „лопід ніс прихвалєвали“ уровень акції.

Є правда, же акція была не плана, але глав-

ну заслуго на добрім культурнім програмі мали домашні „газдове“ – староста села **Інж. Миколай Мытник** і музичный ентузіаста з фолклорного колективу **Барвінок – Мартін Караш**. Як ем уж нераз повів, фолклорны фестивалы і культурны акції ту были перед нами, а будуть і по нас, были перед „Культурним союзом українських трудящих“, перед Русиньсков обродов на Словеньску, а будуть і по них, бо главная тарха їх приправы і ходу все лежала і лежить на плечах старостів сіл і приматорів міст і їх сполупрацівників. Але який з них хосен глубшій про наше русиньске діло?! Сьме способны вытяжыти з них штось про нашу русиньску перспективу? Выкличуть тоты фестивалы в тых селах, де ся організують, напр. дискусії о потребі як навертана ся к традиції (бо ім была присвячена, наем подля назвы, тота акція), але через них і к потребі учіти ся о тых традиціях в школі? По русиньскы? Векшинов ся час, даный на выступ організаторам і гостям, схоснує на формалны поздравы, респ. гірше є, кідь і дакто хоче дакто валушне повісти, наприклад, о потребі утриманя своєї русиньской ідентичности через навчання русиньского языка у школі, та поважує ся то за непотрібне.

Наперек тому, в Камюнці пятьминутовы выступления ся цілено снажили выужыти і апеловати в нім на потребу старати ся о таке духовне богатство, яким є язык, церковный обряд і под., **ПгДр. Анна Плішкова, ПгД.**, одборна асистентка Одділіня русиньского языка і культуры Інституту регіональных і народностных штудій Пряшівской універзіты, і **о. Ярослав Поповец**, председа Общества св. Іоана Крестителя. Але то было мало, їх і другы выступления мали глубше і шырше дотворити то, што повіє у своій проповіді **о. Франтішек Крайняк**.

Зато ся верніиме ку Службі Божій, яку одправляв уж спомянутый домашній отець духовный за помочи далшых русиньских грекокатолицьких священіков, єднако мыслячій і реально назераючій на потреби сучасного і перспективного русинства, конкретно: **о. Ярослава Поповця** з Чірча, **о. Владимира Лапігускы** із Руськой Порубы, **о. Івана Барны** з Пітрової і **о. Ігора Панчака** з Воліці. Ціла літургія з проповідєв была про нас духовным піднесінєм, таким, яке сьме даколи заживали у Міджілабірцях. Хоць літургія

• 3. річник Днів звыків і традицій села Камюнка зачав у суботу, 4. августа 2007 святочнов Службов Божов, котра ведно з проповідєв домашнього о. Франтішка Крайняка была skutочно святом і нашла собі стежку, вірю, до сердца каждого з участных. А потім у містнім домі культуры вшыткых гостей привітає главный газда – староста села Інж. Миколай Мытник. В богатім культурнім програмі каждый собі нашов то свое а, наісто, ся многым любив выступ фолклорного колективу Барвінок із Камюнки або співаčky Наталії Сікоряковой з Лшмановой у допроводі гры на акордеоні далшого з главных організаторієв свята – Мартіна Караша.

(Закінчення на 2. стор.)

РУСИНЬСКИЙ НАРОДНЫЙ КАЛЕНДАРЬ І ЁГО СУДЬБА

Читателі Народных новинок і Русина, як і наші симпатизанти часто ся звідують на то, ці не був виданий наш традиційний **Русинський народний календарь на 2007 рік**. На нього собі за пять років звикли інтересуючі ся нелем зо Словеньска, але і з остатніх країн, де росіяно жыють наші Русины. При 15. роковинах Народных новинок у своїм приговорі і Петро Трохановский, визначный поет і культурный діятель Лемковины, високо оцінив нашу пресу, а міджі іншым повів тото: „*Де ся поділи тоты ваши русиньскы народны календарі, котры і мы Лемкы, за пять років з інтересом читали, а з них выберали велє хосенного і про нашу лемківску культуру? Велика шкода, же їх не выдавате. Были бы барз потрібны про сучасне русиньске возроджіння.*“ Озывают ся подобны голосы і з розлічных кутив Словеньска, але і споза границі од наших читателів і симпатизантів.

В редакції Народных новинок і Русина в Пряшіві мають такий звик, же на столику в ходбі ся находять на громадці новы книжки, новинки, часописы і інша актуална література нелем зо Словеньска, але і з іншых штатів, де жыють наші люде. Недавно ем на тім столику обявив і часопис **Русинський світ**, котрый выдають Русины в Мадярьску. Перелістуючі окремы числа, пришов ем на то, же в дакотрых з них суть перебраны интересны статі з наших Народных новинок і Русина. В Русиньскім світі із 16. 1. 2005, на стор. 18 ем прочітав статью Др. Степана Лявнця під назв Пятрчичный юбилей календаря. Выберам з той статі: „*Русины на Словеньску выпускають уж пятый за шором русиньскый народный календарь. Зоставитель календаря Александер Зозуляк, відповідный редактор журналу Русин і Народных новинок. В роботі му помагав Мр. Гауриіл Бескид і кол. Выдавателєм календаря є Русин і Народны новинки. Не позераючи на фінанчны і іншы тяжкосты, Русины Словеньска продовжують возродну традицію – публикацію Русиньского народного календаря, што є дуже важным ділом про сохраніння і возроджіння русиньской культуры нелем про Русинів на Словеньску, але про нас вшыткых, де бы сьме мы Русины не были розметаны по вшелякых державах сві-*

та. Русинський народный календарь на 2005 рік уж, мож повісти, традично обявляє: світський календарь, історичный календарь, церьковный грекокатолицький і православный календарь. Далє ту можеме увідити хосенны публіцистичны статі, стишкы русиньскых поетів, міджі многыма і лауреатів Премії А. Духовича.“ Авторами тых статей, подля Др. С. Лявнця, суть „*знамы науковці і теперішні носители нашей культуры.*“ Їх погляды і документарны факты з русиньской історії мають великий визнам нелем на научнім полю, но і на полю освітної роботи в днешнім жывоті Русинів. Автор статі споминать 12 тем з нашого календаря, о котрых пише тото: „*Зато варта їх холем перераховати.*“ На кінці автор пише: „*Русинський народный календарь на 2005 рік займе достойне місце у русиньскій бібліотеці в Мадярьску, котра ся находить в Будапешті.*“

Про тых наших читателів, які ся интересують о судьбу нашого традиційного русиньского календаря, треба повісти тільки: на 2006 рік був зроблений проект до грантового систему Міністерства культуры СР і на видана календаря. Але, шкода, тогдышня одборна комісія, складаюча ся уж зо знамых нам особ, фінанції на ёго видання не схвалила. Кідже сьме ся дізнали, же в одборній комісії на посуджованя грантів на рік 2007 засіли дакотры тоты істы особы, зато сьме проект на Русиньскій народный календарь на 2007 рік ани не давали. Была бы то марна работа.

І так, дороги читателі і интересуючі ся о наші русиньскы народны календарі, дякуеме вам, же сьте не забыли на них з недавной минулости. Треба повісти, же і од вас, од вашого рішучого голосу, залежить судьба, ці ся в будучности на ваших столиках обявить у вас так облюбленный Русиньскій народный календарь. Рады бы сьме ся дознали прямо од вас, што собі о тім думате. Предусловия на выдаваня суть, найде ся і потрібный авторський колектив, але, добрі знате, же без фінанчній підпори не є можеме выдати календарь.

Мр. Гауриіл БЕСКИД, Пряшів

Русиньска інтелігенція правом варує

Од наступу новой політичної і церьковной влады в бывшій Чесько-Словеньску уплынуло 18 років. Тоты, котры вышли до улиць, декларовали взаёмну ласку, толеранцію і порозуміння. В Братіславі Ян Чарногурьский, стоячий за Монс. Яном Соколом, убезпечовав нас, же „сокол“ тепер буде кружити над Словеньском і дозерати на демокрацію. Вшытко сьме віділи і чули на властны очі і уха.

ЯКИЙ ВАШ ПОГЛЯД

Єдны одышли, други пришли... Потім ся на вшытко призабыло. А днесь сьме свідками новой, нажаль, тьж смутной реаліты. Нетолеранція, непорозуміння, непочливість... А то в родині Ісуса Христа! Уведу еден актуальный приклад: русиньска інтелігенція у Свіднику ся поставила за права грекокатолицькых вірників – за захованя русиньскых літургичных обрядів в духу кіріло-мефодьской традиції. Выходословеньскы Русины вказали своє знепокоіння над асімілачым тиском на вірників-Русинів. Принайменшій то выкликую зачудованя, што ся творить у „кошарі мірных овечок Ісуса Христа“. Видить ся, же єпископства, екзархаты, докінця і подакотры священници ся поставили на неправый бік. Є то шось дивне, недоброчычливе односно русиньскых вірників.

Я, як журналіста, тяжко можу порозуміти тоту твердось к Русинам-грекокатоликам, кідь на писма, просьбы о конштруктивній діалог, жадности і скаргы Русинів єпископства в Пряшіві і в Кошыцях не реагують. Ігнорують Русинів, котры (понижено) просять грекокатолицькых єпископів рішійти ситуацію Русинів на Словеньску. Новодобе духовенство лем „роздумує“, што з булов папы Пія VII.

Русиньска інтелігенція, ей лідры, стоять перед міцныма дверями єпископства. Принайменшій є то дивна позиція християнської церькви, братів у Христу.

ХАРТА 2007

Є то важный документ днешней християнської добы. Ці сьме забыли, што сьме обіцяли на намістах в Празі і Братіславі? Припомяну, же бісїда была о ласці, толеранції, порозуміню... Были там і священници, котры і днесь мають істы проблемы. Тактична маніпуляція церьковной

єрархії тримать якась довго, поміч компетентных ся оддалює, зато ся русиньскы лідры зберают до Ватікану. Рівно к папови Бенедіктові XVI., чоловікови, котрый є сімболом ласкы і почливости к другым. Вірять, же Русины будуть мочі презентувати свій язык на церьковных літургїях. Не мусять бісїдовати лем по словеньскы! Што то за новота? Або небодай розказ?

Папска була з 1818 року предці дашто нарядила! Освітїла путь Русинам к правді і справедливости, но видить ся, же світло правды з Рима комусь ани не треба. Але не забывайте, дороги єпископы, же RELATON SEMPER, то значить „рішінєм навсе“ то папа Піус думав важно. Була ясно говорить – „папом вшытко узнане як русиньске“. Підписане Пієм VII., подтверджене папсков печатєв. Так што іщі треба нашим єпископам? Не є предці о чім дискутовати. Тото ваганя єпископів бы мало быти вывітлене перед народом – в медїях. Заграничній друкований монопол знать о тій каузі. Так чога іщі все мовчіте?

СЛОВО НАКОНЕЦЬ КАУЗЫ

Честно і рад ем сповнив просьбу пенсіланьскых Русинів у США. Так взникли тоты рядкы. Як апел на сумлїня братів Христовых. Ту і там, Русины уж мають дость шіканованя, нежычливости з давной і недавной минулости. Было то тяжке і боляче. Но тото продужує дондес. Шіканованя „неслухняных“. **Єпископы не дозволять читати Євангелїю по русиньскы. Забыли, што повіли св. Кіріл і Мефодїю? Вшытко в языку зрозумілим вірникам, то значить, і Русинам. Кому іщі все не дошло, же перед 18 роками была знову узнана русиньска народность?**

Чекаме, же на Спішу повідать панове єпископы милозвучны русиньскы слова скорше, як ся русиньскы высланці зо Свідника выберуть до Рима к папови за справедливостєв, котра ся допытать і мене – новинаря, публіцисты, честного Русина.

Еміл МІНДЯШ,
Спїська Нова Вес

Нечекана кончіна активной жены

Так бы сьме могли повісти о наглім одході до вічности **Инж. Маргіты Сасароковой**, гєнеральной директоркы Бардівскых поземных ставєб, а. с., Русинкы, котра попри тяжкій роботі находила лем мало часу про свою родину, про себе саму. І так тот активна жена нагло охабила тот поземський світ. Але тоты люде, котрым дала роботу, котрым помогла, міджі нима є і колектив нашой редакції, на ню николи не забудуть. А іщі раз, може то і чує, хочеме ей вшыткы выслвити велику вдяку.

Наїсто вдячны суть ей і тоты, котрым ей поміч, може, найвєце ся зышла, а то одказаны на харіту. У звязи з харітов сьме о ній напоследок писали у ч.1 – 4 / 2007, кідь на Другім рожественнім бенєфічнім концерті у бардівскім кіні „Жрїдло“ в Бардівскых Купелях передала представителїв Грекокатолицькой дієцезной харіты в Мукачеві на Підкарпатю шек на суму 3 тїсяч америцькых доларів.

Гей, ей душа была шырока, сердце любляче, вшыткым ся снажыла помічи, вшытко ся снажыла стигнути, так у темпі перешло і послідніх ей тяжкых, може на пару хлопів, не на єдну жену, 20 років, кідь стояла на челі свого ставєбного маншафту. Але так, роздаючи ся про другых і про роботу, забыла на себе, на своє здоровя, забыла, же чоловік не є машина, перлетум мобїле, же ёго тіло може перестати фунговати. І так ся стало. Перестало, а то у віку 53 років **2. августа 2007**. Тїло уж перестало служити, а душа ей наїсто нашла спочїнок, кідь ю ей близкы і знамы, ей сполупрацовници і робітници выпроводжали на послідню путь **4. августа 2007** на бардівскім цїнтерю.

Аж ня заморозило, кідь ем взяв до рук уж спомянуте перше тогорічне чїсло наших новинок, а там на єдній сторінці суть некрологы о наших сполупрацовниках – Николаєві Дзурїндови, ст. і Михалові Поповичови, а над нима статья о добрім skutку пані Маргіты Сасароковой у рамках вышше спомянутой харітавної акції у Бардівскых Купелях, як і ей фотографія, тварь доброй жены, матері і манажеркы. Кідь сьме тоту статью з фотографїев давали на єдну сторінку з двома некрологами, нікому ся немогло ани приснити, же за пару місяців будеме писати некролог ай за нєв, ведь то была жена в повнім розпалі, іщі був час жыти, любити, робити, помагати...

Але пришла нагла кончіна, і ту, на земли, скінчила ей животна путь...

Вічная ей память!

А. 3.

КРАСНЫЙ, БОГАТЫЙ, ЗАБАВНЫЙ, АЛЕ ГЛУБШЕ НЕ ВЫУЖЫТЫЙ

была по церьковнославянськы, але чїтаня апостолів і євангелїев было по русиньскы. Кїбы веце было таких смілых священників, як вышше спомянуты, та нелем діло духовне міджі Русинами, але і діло народне бы было плодотворне. Але... то на другу статью. В тій церькви сьте учули дух русиньской духовности, спїрїтуалности, чули сьте ся скоро як у русиньскім раю. А кідь іщі к тому к нам, притомным, проговорив у проповіді по русиньскы о. Франтішек, то **душа ся радовала і заєдно плакала**, же не маєме много таких „організаторів“ міджі Русинами. У своїй проповіді він ся замїряв на дві темы, котры суть взаємно спєєны: **русиньска народна ідентїта і русиньска духовность** (спїрїтуалїта). Тоты темы дость шыроко розвїв і не раз підкреслив, же **русиньску народну ідентїтностю собі не мож заховати без захованя свого материньского русиньского языка, без навчаня і далшого розвиваня списовного русиньского языка!** Апеловав на вірників-родічів, жебы **давали свої діти на навчаня русиньского языка** (вірїме, же за підпору старосты Камюнкы ся там так навчаня зачне уж од септембра 2007). Наїсто, же камюньскій душпаствыр глубоко проговорив до сердце своїх вірників, але накілько суть тоты сердца одкрыты ёго цінным словам?! У другій темі – русиньскій духовности замїряв ся на захованя ей атрїбутив – **церьковнославянського обряду, русиньского языка у пасторації, русиньского трїтурнєвой церьковной архїтектуры, русиньской іконы, русиньского проstopинія**. Мудре при тім было ёго прїрївнаня, же **церьковнославянський язык – то фундамент, а русиньскій язык – то будова, котра на нїм стоїть**. А ту ясно спєїв елемент народного з елементом духовным, церьковным, котры суть у Русинів спєєны довгыма сторочами, а не мож їх одділяти, як приказують дакотры всемудры церьковны єрархы.

А тепер коротко о культурнім програмі: во вєстїбулі дому культуры в трєх кутах были три выставочкы: 1. Предметы етнографічного характеру села Камюнка і фотовыставка к 55-річчю юбілею містного форлорного колективу **Барвінок** (ту ся продавав ёго іщі „горячий із выробы“ першый компактний дїск зо співанками колективу – **Зашипват Барвінок**); 2. Церьковны і дакілько історичны предметы з містной церькви і фары; 3. Найновшы періодичны виданя обчаньского здружїня Русин і Народны новинки. Перед домом культуры была скромна презентация народных ремесел, може зато, бо падав дожд і было дость холодно. У галапрограмі під назв **Веселе є село** ся презентовало **выше 200 выступаючїх**, міджі нима заїнтересовало выступлїня нелем освідченых уж співаків, як **Марія Чокынова** із Ублї, трїо **Ян, Ленка і Катка Магуровы** із Гуменного, **Наталія Сїкорякова** з Литмановой, дуо **Івана Сивулькова і Мартін Караш**, фолклорный колектив **Барвінок** зо своєв самобытнов мандолїновов капелов із Камюнкы, фолклорный колектив **Майдан** із Литмановой, трїо **Зарічанка** зо Стаціна, в котрїм выступала мама **Анна Юнова** з дїтками **Адрїанов Червеняковов** і **Янов Ілішкочов** і внучками **Дашков Ілішкочов** і **Вїкторков Червеняковов**. Програм збогатили і заграничны фолклорны колективы, а то з **Камюнкы Віелкей** (Польско), **Кекава** з Лотїшска і **Айвенго з Екатеринбургу** (Русько). Особно собі думам, же з трєх заграничных доста было позвати лем еден колектив, а то укажовый, як „черешнічку на торті“, а шыршый простор дати домашнім, хоць людем в салї ся може веце любила загранична „екзотїка“, але **русиньскы дні мають быти і цїлым своїм програмом русиньскыма**. Окрем того, наприклад, хыбовали мї позванка плагатики по русиньскы, были лем по словеньскы. Тяжко потім говорити о потрібі захованя русиньского языка, кідь самы главны організаторы – **Русиньска оброда на Словеньску, село Камюнка і Общество св. Іоана Крестителя** на то якась „призабыли“. І такий детал є важный, бо говорить о одношїню організаторів к такий русиньскій традиції, яков є народный язык...

О тій акції з розлічных аспектів бы ся дало веце говорити, але мене интересовав главно ей принос – подобно як і каждой другой – у процесі возроджїня Русинів, захованя і розвиваня русиньской ідентїчности і духовности. І хоць тот ся, може, укаже часом, і так нїяку акцію ся не можеме доволити організувати лем про забаву. Без даякого глубшого змыслу і впливу на думаня і діяня люде, в нашім припадї Русинів на северовыходї Словеньска. Кідь собі не поставиме вопрос о змыслї і приносї подобных активностей **перед** ей організованєм, потім выходить, же часто ся організують безцїльно, лем як „акція про акцію...?“ Про таких організаторів, як є Русиньска оброда, думам, же на першїм місцю все мусить быти нїгда некінчаючий ся возродный процес Русинів, розвой русиньской ідентїчности з апелациов на потребу навчаня материньского русиньского языка, без чога, як підкреслив о. Франтішек Країняк в церькви, не можеме пережыти як Русины. Днесь уж не стачить лем співати русиньскы пісні, бо в часі, кідь розвой русиньского шкостла стагнує, і під вопросом так стоїть етнічна перспектива Русинів, орьєнтація лем на фолклор є скорше девалваціов народностного діла і народностных цїлів, з якыма одважно по р. 1989 выступала праві Русиньска оброда. Без міцного фундаменту, яким є народна гордость і достойность, к яким ся каждый чоловік і народ може допрацювати лем через освіту, самы припомагаме процесу словакізації і асімілації Русинів. А то бы мало быти мезентом про каждого з нас перед тым, як ся пустиме до хоцьякой активіты на русиньскім полю.

Александер ЗОЗУЛЯК,
фоткы автора

РУСАЛКА

КВАРТАЛНИК ПРО РУСИНЬСЬКІ ДІТИ І МОЛОДЕЖ

2 / 2007

ГРОЗБИ СТОЛІТЯ

Природа, штати, народи, общество, чоловічество суть перманентно выставены многым грозбам, різикам т. е. небезпеченству.

Під понятєм грозба розумиме процеси економічного, політичного, соціального, екологічного, морально-духовного, научно-технічного характеру, котры нег'ативно впливають на живот.

Різіко значить процеси, котры прямо не впливають на колобіг каждоденного жы-вота, но наслідком конкретных нег'ативных, хыбных кроків, сітуацій, условий ся часом ралідно розвивають і трансформують на грозбы.

Днешній світ є каждый день выставеный многым **грозбам: природным** (буря, землетрясія, пожари, зосувы землі, выбухы вулканів, заплавы, ціклоны, цунамі,...); **компютерным** (завіріння компютерів, нарушіня тайных сістемів...); **енергетичным** (недостаток а вычерп'аня природных здровів...); **терорістичным** (атакы фанатичных, екстремістичных ґруп в імени властной ідеології, радіоактивне заморія, самовражед-ны атакы, выбухы бомб...); **екологічным** (внаслідку скленикового ефекту настає ґлобалне тепліня, фреоны і ексгалаты нарушують озонову верьству, наслідком громадной ліквідації дакотрых сорт ростлин ці звірят настає їх вымераня або перемнож'ія, революція в промислі, аґломерація і інфраструктура веде к масовому вырубованю лісів); **біологічным** (новы епідемії, хвороты, мутації); **технологічным** (выдобиткы добы).

Нажаль, ініціатором тых грозб є чоловік сам, выликує їх своїм діятельством за помочі выдобитків науки і технікы. Природа фунґує на законах природных, натуралных, но чоловік ся рядить законами неприродным, т. е. умело вытвореныма. Із чоловіка ся стає як объект (овладаня і підряджованя сі слабшого силнішым чоловіком, і так ся стає сам про себе грозбов), но і субект той грозбы (він вытварять, нічить, мі-нить ход жывота).

Зато, же грозбы ся справила підцінюють, доходить ку катастрофам. Кібы сьме сі усвідомлєвали, якы наслідкы можуть грозбы принести і діяля в гармонії зо законами природным, так бы сьме ся перестали страховати о свою будучность.

Марія СМЕТАНОВА,
штудентка 5. річника ФФ ПУ в Пряшові,
Міджілабірці

• Наймилішым у культурнім програмі Днів звыків і традицій села Камюнка 4. августа 2007 у містнім домі культуры было выступлїня найменшых співачок Вікторії Червєняковой і Дашы Ілішковой, котры наїсто підуть у слїдах сво-їх мам-співачок Адріаны Червєняковой і Яны Ілішковой, як і бабкы-співачкы Анны Юновой зо Стаціна, котры тыж у Камюнкї з успіхом выступили. Фотка: А.З.

На Підкарпатю фунґує 27 русинських недільных школ

Уж три роки в Закарпатській області України фунґують русиньскы недільны школы, котры суть у Мукачівскім, Свалявскім, Воловецьскім, Перечиньскім, Великоберезнянскім, Іршавскім і Тячівскім раёнах.

О великім інтересі дітей на Підкарпатю учіти ся русиньскый язык і літературу, історію карпатських Русинів і географію родного краю свідчить штатістика. У 2004 р. было заложєных 16 школ, на далшій рік їх было уж 22, а в році 2006 – 27 русиньских недільных школ, у котрых ся учіть шістьсто дітей!

Створила ся добра традиція ку Дню русиньского учітеля – скликати велику педагогичну пораду учітелів русиньских школ, яка того року была у Мукачеві. З великім оптимізмом русиньскы недільны школы скінчили минулый навчалный рік. Школярї ся учіли з новых учебників языка, літературы і історії. Пририхтованы суть тыж навчално-методичны програмы і документи, штатут русиньских школ, поставлїня учітеля-методіка і прінціпы на здобытя оцініня Заслуженый русиньскый учітель. Нашли ся ай організації і меценашы, котры ся старають о тоты школы, каждая класа на навчаня дістала як дарунок – магнетофон.

Недільны школы были заснованы з ініціативы Світової рады Русинів (председа проф. П. Р. Маґочій). Была так істо зволена Школьска рада, в якій роблять: В. Сарканич, М. Алмашій, М. Лендел, В. Падык і М. Бобинець, як інформує прес-служба Союму підкарпатських Русинів.

У БРАТІВ-РУСИНІВ

Што ся мі не любить

Не люблю, кідь дахто шкодить природі. Кідь чоловік не думать на то, кілько звірят може зранити ці забити. Днесь є справды много способів, як природі пошкодити. Наприклад, кідь дахто вымітує смітя до ліса, вирізує до стромів значкы, кладе огонь на заказаных місцях і под. Іщі гірше є то, кідь хтось безоглядно забивать звірята.

Як ем раз была в лісі на літній прогульці, увіділа-м кілько є там вшелиякого смітя. І так ем собі дала вопрос: **Робить дакому радость шкодити природі?!**

Коли-м была менша, тыж ем нерозумно пошкоджовала природу. Теперь, кідь ем старша, уж собі усвідомлюю, яке нещастя з природов може ся стати в будучности. А зато ся тримлю речіня: **Жый і охаб жыти!**

Станіслава ЯСАКОВА,
ОШ у Радвані над Лабірцём

Облїй ня ты, шугай!

Облїй ня ты, шугай,
своєв вонявочков,
але буду радше,
кідь з чістов водічков.

Із чістов водічков
з нашого ярочка,
жебы-м была шувна,
як та фіалочка.

Нікола ВАГАЛЄВА,
ОШ у Радвані над Лабірцём

Ярь

Далеко у лісі
співать пташок...
Вітрик чекать...
Небо ся не погне...

На змолодітых луках
тігать ся высмяте сонце.
При потічку на верьбах
трясе мотыль крыльце.

Ярь ся уж чеперить
в папучках, папері.
Гала-бала, гала-бала,
лем бы ся все так сміяла.

Є царіцєв красных чарів,
будить сверцків з довгих снів.
Рада была-м сі тра-ла-ла
в ярьній росі заспівала.

Мартіна КУРТІКОВА,
ОШ у Радвані над Лабірцём

Юрко ХАРИТУН

ГАДАНКЫ

Допереду задом ходить,
цілый день потічком бродить,
кідь кліщами когось вхопить,
буде з нєго неборак,
Він не майстер,
але (каР)

Хто на нозі
шапку носить?
Пан буковый
і дубовый,
тыж лісковый,
тополєвый.
Носять пані голубинкы,
парадять ся і жабінкы.
Зроблю із них, хлипы,
хлипы,
кідь принесеш добры
(ыбирГ)

Втворить двері
на коморі,
шапку возьме
із головы.
Ай двір позамітать,
потім бетярь
літать світом,
добрї знає,
же є (ротіВ)

На стріху бы вышла,
така вна є фрышна,
лізе і по крячках
наша чорна
(акчаМ)

Він не ґазда –
вилы має,
не богатый –
в кожуху.
Він не пан,
він (нараБ)

Шумна пані
кучерява,
про нас пані –
годованя.
Накормить нас,
заодіє,
ой, як в зимі
добрї гріє.
Зеленого
дайте сіңця
і прибігне
ваша
(яцвіВ)

На снігу
стояли,
сонцю ся
кланяли.
То не малы
діткы,
але ярьні
(ыктівК)

• 29. апріля 2007 у Русиньскім народнім домі в Ужгороді був 1. Русиньскый конкурс декламаторьского уменя Александра Духновіча, в рамках якого выступило много школярів, што ся учіть русиньскый язык у недільных школах. Міджі нима были і: (зліва) Василь Шандра (4. місце) і Анна Захарчук (1. місце, лавреатка) із довжаньской школы, де їх русиньскый язык учіть Лідія Симканіч.

Так препотребна книжка про русиньскы діти

Занедовго вийде нова книжка знамого русиньского поета і писателя – **Штефана Сухого** зо Стаціна під назвов **Слон на Кычарі**, котру за помочи Міністерства культуры СР выдасть обчаньске здружіня Русин і Народны новинки. Поки тота книжка вийде, з цілём ей пропачації выбераме з ній пару стишків і пару слов з вступу автора:

„... стишки суть у порівнаню з прозов або з драмов омного коротшы. Скорше їх мож прочитати а, – правду повісти, – ай написати. Также коло стишків ся такої станете тым, чім сьте так хотіли уж давно быти – писателём, поетом. Коло стишків ся раз-два дочекате славы. А слава, панове, то є штоська! Такої на вас дівки і шумны жены зачинають інакше смотрити. Попробуйте, хлопці мої, писати стишки а прийде на то, же ми наісто дасте за правду.

А ці ня тото на поезії фасцінує, же ся при ній дотримує засада: мало, але мудро. Нач напорожнє набивати языком? Ту рим, там рим, красна метафора, порівняня ці епітетон, а тото вшытко перевяжете златым мотузчатём поінты, і стишка є готове. Неправда? Хоць слово „поезія“ є женьского роду, но тіп словного выдреваня є то наісто же хлопський. Верабоже!

Не повіли бы сьте, але стишками ся дасть ай помочи людем. Не жебы матеріално, але в тім, абы чоловік порозумів глюбше себе самого, властну екзистенцію. Ай в тім наприклад, бы сьме ліпше спохопили родну материньску реч, жебы сьме на своє руснацтво были надуманы і жебы сьме ся перестали писати раз за Словаків, раз за Чехів, словом за такых чуджінців, міджі котрыма ся праві находиме. Тота сила поезії общастьнює і дає чоловікови культурны крыла. Также ай така є поезія.

А іц ся мі любить, кідь достойна дівка выкочить перед публіку, поклонить ся, завісить пантлик свого необычайного голосу на крыла поетичного орла, котрый з ним крижує просторами людської духовности. А дівка сыпле слова а слова сідають до сумліня а чоловік охаблять обычайну каждоденность, посвяточніє і усвідомить собі, же він є тым єдиным, котрый у єдину хвілю літат, а притім стоить на землі.

Кідь будете тоты стихи читати, так давайте позор на то, же у словах із невызначеным акцентом-притиском треба го класти на передпоследній склад слова. Так то буде барз файново.“

Штефан Сухий

СЛОН НА КЫЧАРІ

(Стишкова книжка про русиньскы дітиска)

Я – малá Русинка

Я – малá Русинка
з бескідьского краю,
свою отцёвщину
барз любити знаю.

А тримлю ся слова
Духновічового,
який про Русинів
дав духа нового.

Я русиньске слово
хочу ся учіти,
із отцём і мамов
ним ай говорити.

Кідь сотворив господь
народ і реч мудру,
ай до мойї мысли
послає таку думу.

Добрі знам, што гварю,
хоць малé єм дівча,
я слова выгварям
із чистого сердця.

Так куп же мі, мамо,
книжку із азбуков,
няй із твоім словом
лечу за науков.

Мамин луч

Просили ся учеників,
што цінність мать і вагу,
яку памятку бы взяли
до вёсміру на драгу.

Єдны одповідали так,
же было бы то злато.
Хоць мало го є, а много
Грошэй стоить, та зато.

А далшы з соббе хотіли
забавкы пестры брати,
лем пару мудро їх реклб,
бы была з нима мати.

Ты, мамко моя-сь, сонічком
і вёсміром, што в мі є,
хоць тя ай наблизь' не видно,
твій луч ня усё гріє.

Поштова скринька

Што в тій будці з бляхы
є смутку й потіхы!
Прилож у ній ухо
і слухай потихы.

Скринька выстелена
людьсків судьбів зднука.
Застав дих й учуєш,
кілько сердць в ній бухать.

Можно маш тыж давны
тугы немаленькы.
Напиш їх до писма,
змістять ся до скринькы.

Малярь сонце

Сонце наще рано
фарбы в небі мішать.
Я выходжу з хыжы,
онó споза ліса.

Поки я у школі
рахую і чітам,
сонічко з высоты
давать фарбу лічкам.

Задзвонив дзвонічок, –
конець научаня,
сонічко ня гладкать,
же-м ушытко знала.

Намалюю я тя,
як ся збуджу рано,
абы-сь мі світило,
кідь буде доджано.

Медвідь на малинах

Сповням просьбу мамы
і йду на малины.
Як є здраво в лісі,
дыхам із глюбока,
пять малин до кáнты,
а жменю до рота.
Ганяць менé дома:
Мало назберав ты.
Медвідя єм стрітив,
дав єм му пів канты.
Сам добрый медвідь єсь,
як він, тяжко стукаш,
замалинований
од рота по уха.

Студник

Твоім отцём ліс є
а мáтрівé земля,
іспід бучка ключить
твоє очко-зерня.

Луцаш з міров воду,
без буйных волн наглых,
про жабку, про квіткы
і про людебй спраглых.

Уліті холодиш,
взимі незамерзаш,
студнику пожывеньй,
де свій зачаток маш?

Дві сердця я маю:
єднó в глюбці землі,
друге в синіх хмарах
у высокім небі.

Першák і Бобі

Першák несе тяжку ташку,
вышов к нёму пес на дражку.

Марку мій, кість од тя прошу,
будеш мати легшу ношу.

Рад бы-м ті помочи, створо,
мам там лем тейкы і перо,
бо єм наступив до школы,
бáввити ся не мам коли,
ношу в ташці і у мысли
за цілий день буквы й чісла.
Де суть тоты часы стары,
кідь сьме ся цілий день грали?
Посмотришь пес смутновато,
колись каждый день быв святом,
кідь по селі і по полю
уоляв сі з хлопцём волю.

А першák то збачів скоро,
на думі мать такé слово:
Одшмарь, Бобі, емоції
і чекай на вакації.

Слалом за валалом

Вітор в ухах свище...
Хто скорше, вітрище?
Снігом до бч мече,
трим ся, чоловіче.

Лечу, як комета
з далёкого світа.
Уж є ту скок. Рата!
До бока ня крятать.

Лем бы не упасти,
бо смотрять дівчата.
Гоп! Йду дале щастно,
тримав єм ся красно.
Змыгать ня теплота,
бо лечу до плота.

Сусід смотрить прісно,
выбрав єм то тісно.
Ліжы то є драма,
быв бы-м ту до рана,
лем тотá в тім смола,
же завтра є школа.

• 29. мая 2007 по скінчіню бесіды редакторок Народных новинок і Русина ПеДр. Кветославы Копоровой і ПеДр. Марія Мальцовской із школярыми, котры ся в Основній школі у Пчолінін учать русиньскый язык під вежінём учітелькы Власты Мороховічовой, была автограма писателькы М. Мальцовской. Але перед тым учні задекларовали гостям а писателька прочітала уривкы зо своей книжки про дітей – Приповідкова лучка.
Фотка: К. Копорова

Діти в ярнім гаю

І я – ку-ку
і ты – ку-ку!
Вшыткы закукайме
і по гаю
в краснім маю
як птахы літайме.

Квіткы пахнуть,
птахы свищуть,
як веселы хлопці,
глядай мене
і закукай
каждій єдній квітці.

У гаїчку
нашл-м квітку
і гадам їй мено,
повідж мі го,
ты, зозулé,
бо видиш далеко.

О чім ся маці снє

Кідь повонка падать сніг,
мачкы покровці тчуть із снє,
скриплять їх кросна тихо,
білым ся в хыжці мигло.

Є в сновім тім плетіню
новót на повну скриню:
можно обычайна мыш,
сто таїмностей чудных...

Та каждая кічка хоче,
аж видно їй то в очох,
же возьмеш т'то створіня
ку собі на коліна.

О нас она сны снє,
полотном білым крыє
світ, на яким розквітнуть
высниты кіцков квіткы.

Смутна верьба

Верьбы суть такого роду,
місто кровли мають воду,
но як зацвинуть у маю,
рої пчол на них сідають,
їх запах йде до світа гет –
а землю скроплять воск і мед.

Было на зачатку літа...
Земля, водами умыта,
зеленёв ся приоділа,
міджі нёв ай верьба міла.
Над водёв ся миготіла,
де пльє образ її тіла.

Доброго все было мало.
Єднóй днины так ся стало,
же надышли громы, зливы,
та вни верьбу покыршили.
Зістала з нёй в воді деська,
мацірна жыва голузка.

Нашёв шугай прут верьбовый,
засадив го до дубровы.
Як выроснеш, буду знати,
же ты найду близко гати,
коло вод буйного ярку
выстружу сі з тя пицалку.

Верьба пренещастна была,
чом праві вна, а не другы,
занавають невтішну долю
і ростё на чуджім полю,

одділена од коріня
гóлузка самá єдина.

Хоць сьме малы, терпезливо
чекайме квітнутя диво,
бо бы в нас дух красы стерпнує
і станеме ся смутнёв верьбов.
Не раз квітку літні воды
возьмут з райской загорды.

Перельнають ся роки,
чекайме пахнець в тоты боки.
Так бы-м радо щастна быти! –
спущать верьба низко пруты.
Смотрять люде, што ся стало,
же стрóмови невесело.

Самота ай конарь скварить,
цвіне, пахне, но не гварить.
Як ся ті даколи стане,
же тя стрітить щастя планне,
ты приятельство в сердцю трим
ї не будеш, як верьба, смутным.

Наконець в тім такá правда,
же хтось міцный навсё дав так,
же не значить в світі велé,
ці-сь смутный або веселый,
же щастя принадлежить тым,
котры рахують ся к жывым.

Верьбы суть такого роду,
місто кровли мають воду,
но як зацвинуть у маю,
рої пчол на них сідають,
їх запах йде до світа гет –
а землю скроплять воск і мед.

Діалог із доджом

Жене дівча з ріней
через драгу качкы
і ся засмотріло
до доджовой млачкы.

Чом падаш, доджіку,
не здолю, а згоры?
Бы навспáк не росли
квіткы ани стромы?

Покроплям я лісы,
абы росли грибы
і рікы наповням,
няй плáвають рыбы.

А чом же ты, доджу,
падаш гнедь ізрана?
Бы йшла із віцями
не я, але мама?

За рана падати
є мі пребáрз міло,
бы чім скорше зерно
в полю посходило.

Даколи звечара
ропщучу волося,
абы-сь босы ноги
скупала у росі.

Чом тобёв, доджіку,
до ока мі порскло?
Жебы ай ты, дівче,
велике выросло.

А чом, доджу, взимі
не падаш так гоїно?
Взимі я мам, дівко,
неплачене вольно.

Стишок ся може декламовати ай у парі
(хлопець і дівча).

• Бесіда редакторів Народных новинок і Русина, як і працівників і сполучаючків Одділіня русиньского языка і культуры Інституту реґіональных і народностных штудій Пряшівской універсіты о можностёх навчаня русиньского языка на высокій школі, далшій уплатніню ёго абсолвентів і видавательскім діятельстві была 25. апріля 2007 у Гімназіі Л. Штокела в Бардієві. Гостів: (зліва) ПеДр. Анну Плішкову, ПеД., Мгр. Алену Блыхову, ПеДр. Кветославу Копорову і Мгр. Александра Зозуляка привітав директор школы РНДр. Марцел Трібус і організатор бесіды, четвертак, тепер уж абсолвент гімназіі – Петро Чулак.
Фотка: П. Крайняк, мол.

Посвячення іконостасу і реновація мальби

Вірники Грекокатоліцької церкви св. Василя Великого з Міджілаборець були в неділю, 17. юна 2007 на Єпархіалнім одпусті в Малій Полянці. Одход автобусу був о 8-й годині. Уж здалека сьме віділи красну выздобу коло церкви: березки, на котрых были білы і жовты пантлїкы, прикрашовали дорогу до церкви. Тот одпуст був з нагоды свята Найсвятїшого сердця Ісуса.

Любило ся мі, як нас при вході привітали кураторе, а ведно з нами за співу христїанської пісні „Радуй ся сердце, Бога живого“ – зробили обхід коло церкви. Потім сьме вошли до церкви, жебы попозерати красоту нового іконостасу і обновленої мальби. Клякли сьме собі і помолили ся. Внутрішня выздоба квітками по обидвох сторонах іконостасу, яку зробили жєны-вірничкы, была як знак подякы за зроблене діло.

Тота одпустова славность ся зачала іщі в суботу, 16. юна о 16-й годині, молебнєм к Найсвятїшому сердцю Ісуса, потім было посвячення воды, молитва св. ружанця, вечерня з літїєв, т. є., посвячення проскуркы, а о 18-й годині была Божа служба, а по нїй Акафіст.

Хоць в Малій Полянці была церьков поставлена в 1929 – 1933 роках, дотепер не мали іконостас. Інспірація зреалізувати сон вірників вышла од отців василїанів із Краснобрїдського монастиря і кураторського збору.

Як мі повів староста села Андрій Лічко, який є і куратором, не была то легка робота пустити ся до того красного діла. Село маленьке, хыбовали грошы, а так перед двома роками зачали робити збіркы по околїтых селах. Нашли ся ай спонзоры, котры пожертвовали меншы фінанції. Автором іконостасу є пан Іван Ванчік з Выдрани, а різьбярськы роботы мав на старости пан Іван Сивий з Чабаловець. Іконы были малєваны на Україні. Вшытко то стояло выше 400 тисяч словенських корун. Ведно з тым была зреалізувана і реновація мальби цілої церкви, котру фінанцовали родины, кажда родина подаровала по 5 000 корун.

Треба подяковати малярям – п. Шмайдю і п. Єцушкови, котры ся пустили до того діла, а за місяць май свою роботу зробили. Стояло то 75 500 корун. Посвятили то прекрасне діло, ку котрому був позваний празький владыка грекокатоліцької церкви Евгений Ян Кочіш. Позваня прияв з радостєв, бо сам як іщі священник перед 30 роками шість років служив у Малій Полянці.

В неділю, 17. юна, одпуст зачав о пів девятой молитвов святого ружанця. О 9-й

годині была утрєня, котру одправляли отці василїане. О 10.15 годині владыку вітали хлїбом і солєв куратор Петро Штефанік і пані Ондрашікова, а мале дївча Катка Штефанїєва повїла прекрасный стишок, з котрого выберам:

„Дорогий отче владыко,

Ишли сьте далекияма Божыма дорогами,
Аж сьте знова ту – між нами, Русинами.
В сердцях маме радость превелику,
Же Вас днесь можеме вітати, як владыку.

В тяжкых часах сьте ку нам ходили
Болїсть своїх вірників Божым словом гоїли.

Засїяли сьте добре насїня
А днешній день давать о тім свідчїня.
Генерації ся єдна по другій мїняють
Што не встигли єдны – други докінчають.“

Перед святых літургїєв владыка посвятив іконостас, а о 11-й годині зачала велика Божа служба, котру ведно з владыком Кочішом одправляли о. вікарь про Русинів Петро Павло Галько, ЧСВВ, за участі отців духовных з Чїну св. Василя Великого – протоігумена Владіміра Седлачка, отця Ёсафата Луцака і отців з околїтых парохїй, котрых доведна было 21. Проповїд мав єпіскоп, який в короткости поспоминав на часы сперед многих років у тїй парохїї.

Славность была закінчена о пів другої і єпіскоп нас поблагословив. Потім было мірованя і обхід коло церкви. Наконєць сьме чули курты, але красны слова подякованя од старосты села пана Андрія Лічка. В менї кураторського збору і полянських вірників наперед дяковав Господу Богу за поміч при реалізації великого діла, отцєви владыкови, котрый з далекой Праги пришов посвятити іконостас, вікарєви про Русинів П. П. Галькови, вшыткым добродїтелям, котры жертвовали, священникам і сестрічкам, а тьж путникам з близкой околїці.

А як сьме одходили домів, жєны із села нас нукали з колачами-закручаниками. На одпусті было коло 500 людей. Славностьный обїд про священників і позваных гостїв був у домі культуры.

Подарило ся добре діло. Іконостас і обновлена мальба в церкви – сьть прекрасны. Няй, Вам, Полянчане, служать на славу Божу.

Анна ВЛАДЫКОВА, Міджілабірці

Мали много, а не мають ніч

„Алумнею“ (2)

З вихованців Алумнеї Общества св. Йоана Хрестителя в Пряшові в 1864 році выросло много вызнамных діятелїв в области русиньской культуры і інших сфер жывота. Єдным з таких був Юлій Ставровський-Попрадов, родак із села Сулин, окр. Стара Любовня, вызнамный русиньский поет, педагог, етнограф, філолог і публіцист.

Спомины на часы своего перебуваня в пряшівській Алумнеї описує у своїй автобіографії, котру написав 21. фебруара (5. марца) 1894: „У восьмїй класї гімназїї я жив і виховлєвав ся в інтернатї Общества св. Йоана Хрестителя („Алумнею“) в Пряшові, де під дозором богослова Николая Ладомірського, пізніше священника у Волковї, хованці ся виховлєвали в руськїм дусї. Тогда я зачав читати руськы книжки з бібліотеки интернату. Читав выходящы в Унгварї новинкы „Свѣтъ“ уж по руськы, а то без проблемѣ. І тогды першыраз ем заживав заспокоїня, кїдь ем увїдїв свій перший надрукованый стишок Сон, котрый ем підписав початочныма буквама Ю. С. П.“ В тїй автобіографії пише і такє: „В містї было руське общество, кафедрална церьков, каноници і іншы. Профессоры руського языка докладно направляли руську молодеж і доказали запалити в молодых сердцях любовь і принадлежность к руському обряду, языку і народности. Интересны были лекції профессора Антона Безеґія, а прото я їх старостливо записоває до окремых зошытів, дали нам добры основы з граматїкы руського языка, яку ем ся барз усиловно учїв. Я барз любив тогды руськый язык і пришов к повному усвідомлїню собі своєї руськой народности.“ На іншїм місці автор пише: „Іщі в шк. р. 1883 – 1884, кїдь ем ся учїв у четвертїй класї гімназїї в Пряшові, першыї раз ем відїв нашого літератора і поета, незабытого батюшку Александра Духновича, каноника пряшівского, і все ем ся на нєго позерає з великов почливостєє.“

З вызнамных русиньских культурных діятелїв, котры ся у своїй автобіографії гордо голосили к можности бываня в интернатї, був і наш русиньский писатель, языкознатель, родолюб, першыї русиньский романописець Еміл Кубек, 150 років од народжїня котрого собі припоминає в тїм році. І він у своїй автобіографії, написанїй в америцькїм містї Магоні 12. 6. 1926, пише: „Школу ем якось переплавав в Алумнеї (бурсї) св. Йоана Хрестителя з помочов моєї сестры і єї мужа, і брата моєї бабкы.“ (Автобіографія вышла під редакцієв Др. Франтішка Данцака в р. 2007 у Пряшові).

Тяжко бы было выраховати вшыткых выходців з русиньских родин, котры вдяка тїй інштїтуції доказали здобыти освіту і росшырити ряды нашой русиньской інтелїґенції од кїнця 18. ст. аж до першой половины 20. ст. Теперїшня русиньска громада мала бы і в сучасности высоко оцінити заслугы першых основателїв Общества св. Йоана Хрестителя, котры на своїй памятї общїй громаді 11. 11. 1862 зробили такє велике і благородне діло на благо культурного піднята русиньского народу на Пряшівській Русї.

Днесь, кїдь ся усилюєме о русиньске школство і о єго піднесїня, о ренесанцію русиньского народного жывота, дуже велике гєсто бы зробила грекокатоліцька єпархїя і єї сучасный конзїсторїй, кїбы будову, котра в минулости была маєтком Общества св. Йоана Хрестителя, назад перевела на сучасне обновлене Общєство св. Йоана Хрестителя, што бы мало великий вызнам про выхову нашой русиньской молодежи і вообще русиньской інтелїґенції. Чом бы там, наприклад, не могли бывати будучї учїтелї русиньского языка, котры ся готують на прекрасне посланя учїтелїв русиньских основных школ?

Мґр. Гаврііл БЕСКИД, Пряшів
(Продовжїня в далшїм чїслї.)

ВДЯКА ЗА ВЫДАРЕНУ, ШУМНУ КНИЖКУ

З ПОШТАРСЬКОЇ ТОРБЫ

Недавно ем од редакції Народных новинок дістав прекрасну книгу „Народ нивєдкы“. То ня барз потїшыло, бо ем о нїй читав у наших новинках. Хоць ходем таким способом Вам подяковати, ай меценашови Штефанови Чепови. Тьж дякую авторови той книжки Павлови Робертови Маґочїєви за выдарену, шумну книжку. Подля мене Павел Роберт Маґочїй є поганяючїм мотором цілого русиньского руху, в чїм му жєлам много сил в єго неунавній роботї – на хосєн Русинів.

Кїдьже книжка є написана по закарпатськы (была то перша спроба універзалного русиньского языка, тьж койне – познамак редакції), много слов сьть про мене незрозумїлы...

Я ем родак із Сулина, де ся народив і жив писатель Юлій Ставровський-Попрадов, зато Вам посылам фотку із зновуодкрытя і посвячення памятной таблы Ставровскому за участі містного отця духовного Андрія Шамброньского, отця декана з Орлова і отця духовного із Шамбрана і містных вірників. Тото ся стало в р. 2006, на Михала, 12. новембра. Про читателїв посылам ай пошкартку з нашого села, де діяв отець Юліуса Ставровского-Попрадова як отець духовный.

Наконєць Вас особно поздравую і жычу Вам много сил і снаг в русиньскїм ділі, достаток фінанцій на выдаваня Народных новинок і Русина.

Василь ЦИЦАК, Попрад

• Зновуодкрытя і посвячення памятной таблы Юлієви Ставровскому-Попрадови в Сулинї о. Андрїєм Шамброньским.

Церьковнославянськы співы – в Терховїй

7. юла 2007 выступив Пряшівський старославянський катедралный хор св. Йоана Хрестителя на 18. річницю Кїріло-мефодьських днів у Терховїй. Своїм співом під веджїнем дірієнткы Валерїї Гріцової збогатив святу літургїю св. Йоана Златоустого, котру в храмі св. Кїріла і Мефодїя вів протопрєсбїтер Габрієл Секель, пряшівський декан, справця Грекокатоліцькой парохїї в Пряшові. Хор із Пряшова є регулярным участником той акції в Терховїй і на выходну Службу Божу приходить каждый рік много віруючїх з того самобытного оравского села під Россуцєм, котре є родным селом легендарного Юрая Яношїка. Як выплывать з історїчных документів, на Оравї аж до 14. стороча была лем єдна римокатолицька парохїя (на Оравскім замку) а переважна часть жытельства Оравы была бізантського віросповіданя. Пізніше прибыли латиньскы парохїї вдяка наступаючїй ерї кралєвского роду Анжуовых по році 1334, котрый настив по родї Арпадовых, які підпорвали Русинів.

П. К.

Одповідь панови А. Капутови

Банална перестрїлка, але діло треба увести на праву путь. Пан Капута зареаґовав на мою статью, в якїй ем писав о екзархови М. Хаутурови в часї, коли він лем був міджілабірськым священником, (Народны новинкы, 16. мая 2007, ч. 17–20) де пише: „о. Марїан Поташ, ЧСВВ, не переложьв (іднать ся о переложїня бывшого священника о. М. Хаутура на Сниншїну), бо на то не має право!“ Прошу ся пана Капуты, та хто же мав право переложыти священника на іншу парохїю? Може, даякий ештебак або желїзничарь, ці гасїч? Пан Капута, як сам говорить, є историк. Няй мі перебачїть, же я в часї, кїдь він выдавав томы нашой історїї, не міг ся з ним спознати, бо тогды мене з Музею української культуры вышмарїли і як ребеланта ня не хотїли нїгде прїяти до роботы, ани за стражника. „Профєсію“ стражника ем дістав аж у Требішовї, як там будовали шпїталь. Понад 6 років ем там доходив до ночной службы.

А пан Капута як „перелїтный птах“ був раз у Русинів, раз у Русинів-Українцїв, а теперь, як читам, знову ся прикрив к Русинам. Ліпше бы было, кїбы написав скуточно нашу історїю. А може він ани не є историк, хто го знать...

Закїнчу старов латиньсков пословицєв: Што дане Богови, не є дане волюи!

Михал ШМАЙДА,
Красный Брїд

О п р а в а

В чїслї 25–28/2007 Народных новинок в статї Павла Маскалика „К Богу – ласку, к людем – сердце...“ в пятїм абзацу в речїню: „... Молодой єзуїта, іщі тогды рядный церьковный урядник, днесь пряшівський єпарха Я. Бабяк, про котрого слова „руськый, руська церьков“ сьть понятя пєєратївны, наприклад, єднозначно схвалює ідейный програм свого „учїтеля“, але іде іщі далє, кїдь твердїть, же реалїзувати ідею свого „учїтеля“: „dokážu len ľudia duchovne zrelí“ в дусї свого „учїтеля“ кричїть: „Prejavme sa tak!“ настала хыба. Місто слова кричїть правильно має быти вызывать. Просїме автора статї і читателїв перебачїти.

РЕДАКЦІЯ

Іншпирований Народныма новинками

Чітаем Народны новинкі ў кошыцкіх бібліотеках. Тэпер уж мі ходять домі. Довольте мі высловити свою думку к дакотрым іх актуалітам.

При чітанню статі *Посланец з Ялинки* (Народны новинкі, ч. 13 – 16, 18. апраіля 2007) ся гаворить, же пан посланец парламенту СР е охотный помочи, што е барз миле. Думам собі, жебы было добрі, кібы окрем фолклору, памятав, наприклад, на наше школство, од котрого, подля мене, в многім залежить наша будучность.

З ПОШТАРЬСКОЙ ТОРБЫ

Редакторка Марія Мальцовска реагавала на посланецу думку замінити азбуку про Русинів латиніков і справно повіла, же Русини суть оригіналы і тым, же ся не роспынуть в латинозычнім морю. То істе ся, подля мене, дотыкати і церковнославянскаго языка в нашім релігійнім жывоці, які е оригіналы про грекокатоліцку і православну церкву так, як латинський про римокатоліцку церкву.

Далшым проблемом е, подля нас, наш кажоденный словник з множеством словакізмів, котры ту в минулости не были, або без котрых ся наш язык обыйде, а найдуть ся і германізмы і гунгарізмы. Знаю, же такы слова, як *велё*, *ва-*

лал, *волам*, *немоцніця* і много іншых уж так ся в нашім языке закоринили, же іх буде тяжко без школьської выховы выкоринити.

Позераючі ся лаічным поглядом до области языкознания, видить ся мі, же ту можуть помочи години русиньского языка у школах, нашы редакторы і модераторы, котры у своїх выступлениях в пресі і медіях, а тыж в діалогах з нашыма людми, притримують ся літературного языка.

Беручі до увагы то, же в днешній добі примграють світовы языки, ку котрым належить і нам близкий руський язык, думам, же будованя нашого літературного языка на основі наших діалектів за помочи руського і літургічного – старославянскаго, змодернізованого днешнім жывоцім прогресом, могло бы помочи родічам і дітём ходити на години русиньского (карпатурського) языка. Тым бы сьме ся приближили к історії і к традиції, чім бы сьме ся може порівняли з карпатськыма Німцями і нашыма Українцями, котры учать ся і чітають на літературнім языке, а притім дома гаворять на своїх діалектах.

Наконець думам, ці бы нашы новинкі і календарі не могли помочи научити ся азбуку тым, жебы в каждім ціслі приносили высвітліня к пару друкованым і писаным буквам.

Александр ЖАТКОВИЧ, Кошіці

По 13 роках вышов другый том бібліографії

Звідате ся якої? Іде о *Бібліографію народных співанок і народной поезії Русинів выходно-Словенська II*, небогого ПгДр. Михайла Гиряка, к. н., робота над выданём котрой ся зачала іщі за ёго жывота, але не дочекав ся ёй выходу на світло Боже. Но кідь сьме го выпроваджали на

послідню путь 23. марца 2007, так у прощальнім приговорі ем пообіцав за себе і за ёго сына Слава, же тота книжка выйде. Стало ся, а то за помочи фінанцованя Славоміра Гиряка і за редакторської помочи Александра Зозуляка.

Таже першы день акції в рамках 9. Світового конгресу Русинів, 21. юна 2007 у Мармарош-Сігеті в Румуньску была тота книжка представлена як една з двох з найновшых, котры вышли на Словенську. Выдало ю обчанське здружіння Русин і Народны новинки як своєю 18. публикацію (або 75. публикацію направлену редакціям під таков істов назвов).

Другый том бібліографії мать 376 сторінок. Мож ю обіднати на адресі: Русин і Народны новинки, Духновичо на м. 1, 081 48 Пряшів, або на ч. тел.: 0905 470 884, і-мейлом: rusyn@stonline.sk за суму 300 Ск. Книжка послужить вшыткым тым, котры ся займають і интересують русиньскыма народныма співанками і народным поезіям Русинів. Е ту і часть присвячена запису русиньских співанок знамой і уж небогой Анці Ябуровой із Стаціна.

А. 3.

Нова книжка лавреатки Премії А. Духновича...

... за русиньску літературу, публіцисты і писателькы Марії Мальцовской, вышла на кінці юна 2007 під назвов ЗЕЛЕНА ФАТАМОРГАНА з нагоды 9. Світового конгресу Русинів у місті Мармарош-Сігет у Румуньску, де і была ведно з далшыма найновшыма русиньскыма выданями першыраз святочно презентована 21. 6. 2007. Тота психологічна новела на 148 сторінках вышла у Выдавательства В. Падыка в Ужгороді.

Сучасна русиньска писателька Марія Мальцовска (роджена Параскова) ся народила 5. 5. 1951 в селі Руськой Потік, але од студентських часів жыє у Пряшові. По скінчінню высокошкольских штудій на філософійній факултї тогышній Універзіты П. Й. Шафаріка робила в редакціях українськыязычных періодичных выдань *„Дукля“*, *„Дружно вперед“* і *„Нове життя“*, але по заматовій революції, кідь Русини были узнаны як самостатна народность на Словенську, публіцистка і писателька М. Мальцовска спонтанно перешла на русиньский материнський язык, в якім дотепер пише нелем свої публіцистичны статі, але і повіданя, новелы, повісті, приповідкы, пьсы, умельцкы нарисы. Дотепер выдала шість зборників короткой прозы – *Юльчина тайна* (1988), *Поточина* (1989), *Манна і оскоміна* (1994), *Приповідкова лучка* (1995, під таков назвов выдала і МГ газету приповідок), *Під русиньским небом* (1999, книга оцінена Премією Александра Духновича за русиньску літературу, яку уділює Карпатурсиньский научный центр в Америці з Фонду Штефана Чепы в Канаді), *Русиньскы арабескы* (2002, зборник повідань быв оцінений Премією Літературного фонду у Братіславі).

Найновша психологічна новела *Зелена фатаморгана* е выслідком ей літературного снажіння в послідніх пятёх роках. У книзі через судьбу одной обычной русиньской родины дотулила ся в сучасности так актуальных тем, якама суть дрогы, алкоголь, незаместнаность. Едновременно е сондов до души молодой г'енерації, котра е выставлена негативным вливом тзв. модерного світа і ей наслідкам ай у тых найоддаленішых русиньских селах на северовыході Словенська. Проблем зостає отвореный, але выкликує множество вопросов, што ся тыкають моралкы, выховы і девастації ціностей молодого чоловіка. На одповідь чекать читатель ведно з матірём головного героя книги, котра боює за судьбу свого сына.

Книга е интересно ілюстрована рисунками русиньской академічной маляркы Анны Гаёвой. Як то было все дотепер, так і тов найновшых книжков М. Мальцовска збогатила нелем русиньску літературу, але і літературу в шыршій контексті, новыма темами, котры интересують сучасного чоловіка. Книжку мож обіднати і купити за суму 190 Ск в редакції Русина і Народных новинок, Духновичо на м. 1, 081 48 Пряшів, ч. т.: 051/77 256 29.

Петро КРАЙНЯК

• Учасниця святкованя 60 років радванської школы, котра на своїх зачатках ся называла „Государственная русская гражданская школа во Вышней Радване“.

Радванська школа ославлявала 60 років

В суботу, 14. юла 2007 року в Радвані над Лабірцём была велика ослава. Радванська основна школа з матерьсков школок ославлявала 60 років од того часу, кідь до школьских лавок в шк. р. 1946/47 засіли дівчата і хлопці з Радвані, Берестова, Збудьской Білої, Валентовець, Воліці і Чабин. Тота школа ся тогы называла „Государственная русская гражданская школа во Вышней Радване“.

На ослavy директор школы Мгр. Душан Клець і староста села Андрій Глод позвали і вшыткых учителів, котры ту учили од зачатку школы. Міджі позваным з першых повоинных учителів на ослavaх были: Іван Кочан, Гелена Байцурова і автор той статі. Была позвана і учителька Анна Барієва, але із здравотных причін не могла прийти.

З першых повоинных учителів уж, жаль, міджі нами не суть: першы директор школы Михал Сопіра, учителькы Гелена Белеёва, Ольга Гучкова, а з учителів Михал Рогаль, Штефан Качмарь, Штефан Віцо. Од р. 1946, як уводять документи, в школї ся вычередовало 92 учителів і 5 директорів: Михал Сопіра, Михал Кантуляк, Штефан Доніч, Варфоломій Марточко і теперішній директор Душан Клець. Першы двоє уж не жыють. Зо вшыткых учителів скоро една четвертина уж не е міджі нами.

Привітання на школї было барз миле. Вітав нас сам директор школы. У красно припаражденім вестібулї школы так, як сьме пообіді на свято приходили. Стріча учителів была в просторній містности з квітками і малов гостинов. Розговори ся зачали сердечно і радостно міджі вшыткыма учителями, як бы сьме ся уж давно познали, і кідь я дакотрых відів попершыраз. Я, наприклад, стрітив свою сокласніцу з Учительской академії в Пряшові в шк. р. 1945/49, тогы студентку Анну Макарову, котру ем не відів уж 57 років, та знате, же было о чім і што гаворити.

Програм был богатый і святочный. Зачав ся в школї панахїдов за помершыма учителями. Тоту панахїду барз красно одправляв містный радванський священник о. Преяса. При кінці панахїды, кідь священник з кантором зачали співати „Вічная память“, придали сьме ся і мы, вшыткы учителі.

По панахїді нас прияв на Сільський урядї староста села Андрій Глод. З ёго речі было знати, як він високо оцінює роботу учителів, главно іх діяльність в культурній области. Наконець славностного пріятя сьме ся вшыткы записали до памятной книги і дістали малы подарункы з шумнов квіточков.

Ослavy зачали культурным програмом в домі культуры, а то з прекрасным стишком *Пісня сердца*, котрый по русиньскы задекламовала школярка з кружку русиньского языка. За ним наслідовала радванська „гімна“ *Із-за Діла сонце зраненька выхидить*. Тоту співанку на слова Радванчанкы Гелены Фіціковой музично скомпоновав радванський учитель Варфоломій Сотак, музичный педагог. Гімну заспівали школярї з кружку русиньского языка і квартето дівчат-молодых учителів – Лелія з Гуменного.

В славностнім приговорі директор школы нам росповів о роботі учителів і школярів за послідніх 60 років. Припомянув, же по войні школа мала провізорны учебні по вшелиякых старых хыжках, дакотры были по жыдах, россияных по цілії Радвані. В 1958 році село дістало новый просторый будинок школы, з красно зарядженыма світлыма учебнями, кабінетами, лабораторіями. Тэпер уж ту е і почітачова учебня з припоінём на интернет.

При школї суть выбудованы бітовкы про учителів. Кідь ем вшытко то в школї відів, такой мі пришла така думка до головы, жебы ем іщі раз хотів у тій школї учіти, і кідь знам, же тэпер такых старых учителів, як я, уж до школы не берут, бо мі уж иде на вісемдесяты рік.

Мене найвеце интересовали выспідкы ро-

боты в культурній области. Мы, першы учителі по войні, Штефан Качмарь і я, Іван Фріцький, заложили першы ансамбль „Ансамбль песни, музыки и пляски“, з котрым в шк. р. 1949/50 сьме заберали першы місця в сутяжах міщаньских школ народной творчости нелем на окреснім колї в Міджілабірцях і на крайсім колї в Пряшові, але і на ціпословенським колї в Братіславі.

В тых, нами зачатых традиціях, по моім одході з Радвані до армады в шк. р. 1950/1951 і по Качмарьвім до ПУЛЬСу, продовжовали далшы учителі. Спомяну ходем дакотрых: Анна Поповічова з мужом Михалом, Варфоломій Сотак зо своёв женов Марієв, директор Михал Кантуляк, учитель Василь Пірник, Ружена Донічова, Ірина Бунганічова, Михал Бабин і іншы. З теперішніх бы ем выдвигнув, главно учителя русиньского языка Марека Гаю і заступкыно директора школы Яну Шковранову, котрых ем особно спознав.

Мав ем барз сердечну бісїду з учителём Мареком Гаём о проблемах выучованя русиньского языка вообще. Похвалив ся мі, же выдавають два школьскы часописы. Еден з них, друкованый азбуков і латиников, ся зве *Малый Русначок*. Зажычү ем му много успіхів в ёго нелегкій роботі.

Радванська школа почас 60 років своєї екзистенції была знама нелем в лабірським окресі і в Пряшівскім краю, але і в цілім штатї. Спомяну ходем дакотры успіхы. В 1956 році на свідницькым фестивалі учителька Анна Поповічова мала із своім ансамблём такий великий успіх, же в радю і в новинках было о чім гаворити і писати. В р. 1967, за директорованя Штефана Доніча, радванський піонеры взяли участь в цілоштатній стрічі з президентом републікы в Ровішті при Празї. Барз добрі был знамый і театральный колектив, выглошений на Фестивалі драмы і умельцкокого слова А. Духновича за найліпшый. Велику радость робив і змішанный хор *Дружба*, котрый в 70-ых роках ся перемінив на фолклорный колектив *Буковина*. Членами Буковины были штирї г'енерації – од 5 до 74 років. Тот колектив помагав Збору про обчаньскы діла на челї з ёго першым председом, учителём Іваном Кочаном.

З радванської школы вышли такы знамы люде, як: Марія Мургашова-Морозова, оперна співачка, Василь Гріцак, оперный співак, Іван Гогаль, театральный і фільмовый режисер, Ева Забавска-Куликова і Анна Салакова, танечнічкы ПУЛЬСу, Іван Бабин, закладатель аматерьских театральных колективів, Андрій Луцик, артиста, Варфоломій Сотак, музичный педагог, композитор, Михал Бицо, закладатель Музею модерного уменя Енді Варгола, Іван Чабиняк, директор Музею української культуры, Андрій Гнат, працівник ПУЛЬСу, Антон Куруц, співак популярной музыки і іншы.

Я у своїм выступліню подяковав вшыткым, котры продовжовали в нами начатых традиціях і одовздав директорови школы до школьского архіву газету, в котрій спомянам на нашу роботу в школї по войні.

На закінчіння славности школярї з кружку русиньского языка і квартето Лелія заспівали гімнічну пісню *Там, де Бескіды Карпаты*, ку котрій сьме ся вшыткы придали.

Барз бы такых школ, як Основна школа в Радвані над Лабірцём, в наших селах і містечках ту в Карпатах было іщі веце. Она, як мало-котра, може і дякуючі тому, же собі утримала русиньский національный характер, в нашім народнім фолклорі і в піснях припомянати школярям і вшыткым людем, де суть нашы коріня і скады походять нашы дідове і прадідове.

Інк. Іван ФРІЦЬКИЙ,
еден із першых повоинных учителів
в Радвані,
днес плуковник на пензії, Кошіці.
Фотка з архіву автора

НАРОДНЫ НОВИНКЫ

Ск, до загранича поштов II. класы 35 \$ або 26 €, поштов I. класы 43 \$ або 34 €, заплатити мож прямо в редакції, банковым чеком, банковым переводом або поштовов поукажков на ч. рахунку 1386912153/0200, Všeobecná úverová banka, робошка Prešov. Выроба: Друкарня КУШНІР у Пряшові. Регістрацне ч. **МК SR 417/91, МІС 49 438**. Опублікованы погляды дописователів не мусять быти згодні з поглядами редакції.

Адреса новинок на интернеті: www.rusynacademy.sk,
<http://narodny-novynyky.presov.sk>, E-mail: rusyn@stonline.sk

Rusín a ľudové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
PLZ
VsRP – 664/2003

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2